

14/2004. (IV. 19.) FMM rendelet

a munkaeszközök és használatuk biztonsági és egészségügyi követelményeinek minimális szintjéről

A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Mvt.) 23. §-ának (3) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján - az egészségügyi, szociális és családügyi miniszterrel egyetértésben - a következőket rendelem el:

1. § E rendelet hatálya az Mvt. 87. §-ának 4. pontja szerinti munkaeszköznek a szervezett munkavégzés során történő használatára terjed ki.

2. § E rendelet alkalmazásában

a) ellenőrző felülvizsgálat: az Mvt. 21. § (2) bekezdésének hatálya alá nem tartozó munkaeszköznek a szerelését követő, illetve az üzemeltetés megkezdését, valamint az új munkahelyen történő felállítást megelőző - az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos körülmények meglétét ellenőrző - vizsgálata;

b) időszakos ellenőrző felülvizsgálat: az Mvt. 21. § (2) bekezdésének hatálya alá nem tartozó olyan munkaeszköznek - a munkáltató által meghatározott gyakoriságú - felülvizsgálata, amely munkaeszköz a használat során bekövetkező elhasználódás vagy egyéb ok miatt a munkavállalók munkahelyi biztonságát és egészségét veszélyeztető helyzetet idézhet elő;

c) kezelő: az a munkavállaló vagy polgári jogi szerződés alapján munkát végző külső szakember, akinek feladata a munkaeszköz használata;

d) kockázatnak kitett munkavállaló: bármely munkavállaló, aki egészben vagy részben a veszélyes térben tartózkodik;

e) munkaeszköz használata: a munkaeszközzel végzett bármely tevékenység, ideértve az elindítást, leállítást, alkalmazást, szállítást, javítást, karbantartást és tisztítást is;

f) megbízott személy: az a munkavállaló vagy polgári jogi szerződés alapján munkát végző külső szakember, akit a munkáltató meghatározott feladatok (pl. munkaeszköz karbantartása, megvizsgálása, ellenőrző felülvizsgálat, időszakos ellenőrző felülvizsgálat) elvégzésére írásban bíz meg, és rendelkezik a feladat elvégzéséhez szükséges szakmai képesítéssel, tapasztalattal és gyakorlattal;

g) magasban levő munkahelyen ideiglenesen végzett munka: a talaj szintjénél - kivéve, ha e rendelet eltérően nem rendelkezik - 1 méternél nagyobb magasságban végzett, nem állandó jellegű, rövid ideig tartó munka, ahol a biztonsági és ergonómiai követelményeknek megfelelő munkahelyi körülmények nem biztosítottak, ezért egyedi kockázatmegelőző intézkedések megtétele szükséges;

h) veszélyes tér: bármely tér a munkaeszközön belül vagy annak környezetében, ahol a munkavállaló és a munkavégzés hatókörében tartózkodó egészsége vagy biztonsága veszélynek lehet kitéve;

i) szerelési ellenőrzés: az érintésvédelem alapvető hibáinak kimutatása céljából, különleges szakképzettséget, méréseket, illetve azok kiértékelését nem igénylő ellenőrzés;

j) szabványossági felülvizsgálat: az érintésvédelem olyan részletes - a méréseket és azok számszerű eredményének kiértékelését is tartalmazó - ellenőrzése, amely alkalmas arra, hogy kimutassa, teljesíti-e az érintésvédelem a vonatkozó szabványok valamennyi előírását.

3. § Munkaeszközt csak a rendeltetésének megfelelő célra és körülmények között szabad használni.

4. § (1) A veszélyesnek nem minősülő munkaeszköz esetében - ha annak biztonsága függhet a szerelés körülményeitől - a szerelést követően és az üzemeltetés megkezdését megelőzően, valamint - ha a munkaeszközön az új munkahelyen történő felállítást megelőzően végeztek szerelési munkát - a használatba vétel előtt a biztonságos szerelésről, az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos működés feltételeiről és körülményeiről a megbízott személy ellenőrző felülvizsgálat keretében meggyőződik.

(2) Az ellenőrző felülvizsgálat elvégzésének módját a munkáltató írásban határozza meg. A vizsgálat megállapításait, a megtett intézkedéseket jegyzőkönyvben kell rögzíteni.

5. § (1) A munkáltató gondoskodik az időszakos ellenőrző felülvizsgálat megbízott személy általi elvégzéséről.

(2) Az időszakos ellenőrző felülvizsgálatra kötelezett munkaeszközöket, a felülvizsgálat gyakoriságát, módját a munkáltató írásban határozza meg, figyelemmel az üzemeltetés körülményeire, a munkaeszközt érintő szabványokban foglaltakra és a gyártó által összeállított használati utasítás, üzemeltetési, karbantartási dokumentáció vonatkozó előírásaira. A leghosszabb felülvizsgálati időszak nem haladhatja meg az öt évet.

A felülvizsgálat megállapításait, a megtett intézkedéseket jegyzőkönyvben kell rögzíteni, amelyet a következő időszakos ellenőrző felülvizsgálat időpontjáig meg kell őrizni.

(3) Ha a munkaeszközt a telephelyen kívül használják a legutóbbi időszakos ellenőrző felülvizsgálat elvégzéséről a munkáltató tárgyi eszköz alkalmazásával (pl. a munkaeszközön elhelyezett, jól látható jelzéssel) tájékoztatást nyújt.

5/A. § (1) A kifeszültségű erősáramú villamos berendezés közvetett érintés elleni védelmének (érintésvédelem) ellenőrző felülvizsgálatáról és időszakos ellenőrző felülvizsgálatáról a munkáltató - a 4-5. §-ban foglaltaktól eltérően - a berendezés szerelői ellenőrzésének, illetve szabványossági felülvizsgálatának keretében gondoskodik.

(2) Az ellenőrző felülvizsgálatot az üzemeltetés megkezdését megelőzően, valamint az érintésvédelem bővítése, átalakítása és javítása után a szerelés befejező műveleteként kell elvégezni szabványossági felülvizsgálattal.

(3) Az időszakos ellenőrző felülvizsgálatot legalább a következő gyakorisággal kell elvégezni:

- a) áram-védőkapcsolón havonta szerelői ellenőrzéssel;
- b) kéziszerszámokon és hordozható biztonsági transzformátorokon évenként szerelői ellenőrzéssel;
- c) a Kommunális- és Lakóépületek Érintésvédelmi Szabályzatáról szóló 8/1981. (XII. 27.) IpM rendelet alkalmazási körébe tartozó villamos berendezéseken 6 évenként szerelői ellenőrzéssel;
- d) egyéb villamos berendezéseken 3 évenként szabványossági felülvizsgálattal.

6. § Az Mvt. 21. §-ában foglaltak szerinti újraindítási feltételek alá nem tartozó munkaeszközt, ha azzal műszaki okból 30 napot meghaladó ideig munkát nem végeztek, vagy sérülést okozó esemény következett, illetve következhetett volna be, továbbá ha azon átalakítást végeztek, csak akkor lehet ismételten használatba venni, ha azt - az Mvt. 23. §-ának (2) bekezdésében foglaltakra figyelemmel - megbízott személy megvizsgálta és írásban nyilatkozott a munkaeszköz alkalmasságáról.

7. § A munkáltató az alkalmazásra szánt biztonságos munkaeszköz megválasztásánál és az üzemeltetés helyének kijelölésénél gondoskodik arról, hogy a munkaeszköz használata során

- a) a munkavállaló testtartása megfeleljen az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek;
- b) a munkaeszköz elégítse ki a sugárvédelmi, villamosbiztonsági és ergonómiai követelményeket, illetve használata ne vezessen kóros tényezők (pl. zaj, rezgés, lokális meleg, hideghatás) kialakulásához;
- c) biztosítsa a munkavégzés hatókörében tartózkodók védelmét.

8. § A munkáltatónak biztosítani kell, hogy a veszélyes munkaeszközt kizárólag annak kezelője használja. Javítást, átalakítást, karbantartást csak a munkáltató által e feladat elvégzésére megbízott, külön oktatásban részesített személy végezhet.

9. § A munkáltató a biztonságos munkaeszköz megválasztása során a munkavállalókat a munkaeszközök használatával összefüggésben tájékoztatja legalább

- a) a munkaeszköz egészséget nem veszélyeztető és biztonságos használatának körülményeiről, feltételeiről;
- b) rendeltetésszerű használata során az előrelátható veszélyes, illetve veszélytelen meghibásodási lehetőségeiről és a meghibásodás esetén szükséges tennivalókról;
- c) az előfordulható téves kezeléssel és annak következményeiről;
- d) a körülmények megváltozásáról, még abban az esetben is, ha a változás olyan munkavállaló közvetlen környezetében történik, aki az érintett munkaeszközt nem használja.

A tájékoztatást az érintett munkavállaló részére az általa értett nyelven, érthetően, ahol szükséges írásban kell megadni.

10. § A munkáltató a munkába álláskor, illetve a munkaeszköz átalakításakor vagy új munkaeszköz üzembe helyezésekor a munkavédelmi oktatás keretében a munkavállalót a munkaeszközök használatával összefüggésben tájékoztatja legalább

- a) a munkaeszköz üzembe helyezéséről, használatáról;
- b) a többfunkciós és a cserélhető munkaeszköz vagy a kiegészítő berendezés fel- és leszereléséről, működtetéséről;
- c) a munkaeszköz meghibásodási lehetőségeiről, a munkavállalónak a hibák elhárításával kapcsolatos feladatairól;
- d) a rendkívüli körülmények bekövetkezése esetén szükséges teendőkről;
- e) a különböző alkalmazási célú védőburkolatokról és biztonsági berendezésekről;
- f) a munkaeszközök rendeltetésellenes használatáról és annak következményeiről;
- g) a veszélyes terek megközelítéséről, az alkalmazott védelmi megoldásokról;
- h) a munkavállaló munkakörébe tartozó beállítási feladatokról;
- i) a munkaeszköz használatához szükséges egyéni védőeszközök és használatuk követelményeiről;
- j) a munkaeszköz üzemeltetéséből adódó helyi sajátosságokról.

11. § A munkáltatónak az Mvt. VI. fejezetében meghatározott, az egészséges és biztonságos munkavégzés érdekében a munkavállalókkal, illetve munkavédelmi képviselőikkel folytatott tanácskozáson, valamint a munkáltatói intézkedések előzetes megvitatása során konzultálnia kell a munkaeszközökkel kapcsolatos kérdésekről.

Általános, valamennyi munkaeszközre vonatkozó követelmény

12. § A munkáltató köteles a munkavállalók munkavégzéséhez olyan munkaeszközt rendelkezésükre bocsátani, amely kialakításában, felépítésében és az alkalmazott védelmi megoldások tekintetében megfelel a munkavédelemre vonatkozó szabályoknak, és alkalmas az adott munkahelyi körülmények közötti - a biztonságot és egészséget nem veszélyeztető - használatra.

13. § A munkáltató a munkaeszközök munkavállalók részére történő kiválasztásánál figyelembe veszi a munkavégzés jellemzőit, lehetséges veszélyeit, a munkakörülményeket és a munkaeszköz használatának kockázatait.

14. § Ha az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés körülményeit a munkaeszközök használata során nem lehet a munkavállalók számára teljes mértékben biztosítani, a munkáltató biztonsági berendezések, egyéni védőeszközök és szervezési intézkedések szükség szerinti alkalmazásával a kockázatokat minimálisra csökkenti.

15. § A munkáltató megteszi a szükséges karbantartási intézkedéseket annak biztosítására, hogy a munkaeszköz teljes élettartama alatt feleljen meg az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek.

16. § (1) A munkavállalót veszélyeztető kockázatok csökkentése érdekében a munkaeszközt úgy kell elhelyezni, felállítani és használni, hogy a mozgó elemek között elegendő hely álljon rendelkezésre, valamennyi felhasznált, illetve előállított energiaforma és anyag biztonságosan kerüljön a munkaeszközökhöz, illetve onnan elvezetésre.

(2) A munkaeszköz felállítását és leszerelését csak biztonságos körülmények között szabad elvégezni, figyelemmel a gyártó által az üzemeltetési dokumentációban meghatározott előírásokra.

(3) Azt a munkaeszközt, amelyet a használata alatt villámcsapás érhet, megfelelő berendezés alkalmazásával, illetve intézkedés megtételével e hatástól meg kell védeni.

17. § (1) A munkaeszközt úgy kell kialakítani és elhelyezni, hogy

a) a munkavállalókat és a munkavégzés hatókörében tartózkodókat meg lehessen védeni a munkaeszköz kigyulladásától vagy túlhevülésétől, illetve a munkaeszközben keletkező, használt vagy tárolt gáz, por, folyadék, gőz vagy egyéb anyag munkakörnyezetbe történő kijutásától;

b) alkalmas legyen a benne keletkező, használt vagy tárolt anyagok robbanásveszélyének megelőzésére;

c) mind az üzemszerű körülmények, mind meghibásodás esetén biztosítható legyen a munkavállalók és a munkavégzés hatókörében tartózkodók védelme az áramütés ellen.

(2) Egyedi kockázatmegelőző intézkedés megtétele szükséges, ha a munkaeszközt olyan magasban levő munkahelyen használják, ahol

a) közvetlenül a munkavégzés helye mellett vagy alatt - függetlenül a szintkülönbségtől - olyan anyag van, ahol fennáll a befulladás veszélye;

b) a munkaeszköz kiszolgálása a talajhoz képest 1 m-nél magasabb dobogóról, állványról vagy emelvényről történik;

c) a biztonsági és ergonómiai feltételeket kielégítő munkahely 2 m felett helyezkedik el.

18. § (1) A munkaeszközt indítani csak az indító berendezés szándékos működtetésével lehet.

Ez vonatkozik

- az üzemszünet utáni újraindítás műveletére is, függetlenül attól, hogy az üzemszünet milyen okból következett be;

- az üzemállapotok (pl. sebesség, nyomás) jelentős változására is akkor, ha az újraindítás vagy az üzemállapotoknak a jelentős változása az érintett személyekre nézve veszélyt jelent.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott követelmény nem vonatkozik arra az esetre, ha a gép újraindítása, vagy a működési feltételek változása automatikus ciklusok szabályos egymást követő ritmusának a következménye.

19. § (1) A munkaeszközt jól látható, azonosítható és megfelelő jelzéssel rendelkező kezelőelemmel kell ellátni. A kezelőelemeket lehetőleg a veszélyes téren kívül és olyan módon kell elhelyezni, hogy működésük (ideértve a kezelő akaratától független vagy váratlan működtetést is) ne jelentsen veszélyt.

(2) A munkaeszköz kezelőjének a fő kezelőhelyről egyértelműen látnia kell azt, hogy senki sem tartózkodik a veszélyes térben. Ha ez nem lehetséges, automatikusan működő biztonsági jelzést (hangjelzést, illetőleg világító jelzést) kell adni a munkaeszköz elindítása előtt. A vezérlőrendszernek, amely a munkaeszköz kezelője részére biztosítja a szükséges jelzést, biztonságosnak kell lennie, meghibásodása vagy megrongálódása nem idézhet elő veszélyes helyzetet. Lehetővé kell tenni, hogy a kockázatnak kitett munkavállaló, illetve a munkavégzés hatókörében tartózkodó kellő időben elkerülhesse, elháríthassa a munkaeszköz elindítása, illetve leállítása által előidézett veszélyt.

20. § (1) Minden munkaeszközt el kell látni olyan kezelőelemmel, amely azt biztonságosan működteti, és biztosítja a munkaeszköz teljes leállítását.

(2) A munkaeszköz indító berendezésének kiválasztásánál figyelembe kell venni a várható üzemzavarokat, valamint az egyéb okok miatti üzemeltetési kieséseket. Minden kezelőhelyet el kell látni vészkipcsoló berendezéssel, amely a munkaeszköz részeit vagy egészét a veszély jellegétől függően

leállítja úgy, hogy a munkaeszköz biztonságos állapotba kerül. Amikor a munkaeszköz vagy annak veszélyes részei leálltak, az érintett működtető egységek energiaellátását a vezérlésnek meg kell szakítania.

(3) A munkaeszközt - az (1) bekezdésben előírtakon túlmenően - a veszélyeitől és a rendes leálláshoz szükséges időtől függően el kell látni megfelelő számú vészki kapcsoló berendezéssel.

(4) Műszaki megoldással kell biztosítani, hogy a berendezés leállító rendelkezésének (kapcsolójának) elsőbbsége legyen az indító rendelkezéssel (kapcsolóval) szemben.

(5) A vészki kapcsoló berendezés kezelőelemeit úgy kell elhelyezni, hogy azt a kezelő (kezelők), továbbá más, a veszély bekövetkezését észlelő személyek könnyen elérhessék és veszélytelenül működtethessék.

21. § (1) A leeső vagy kivágódó tárgyak veszélyével járó munkaeszközt el kell látni a veszély jellegének megfelelő védőberendezéssel.

(2) A gáz, gőz, aerosol, folyadék vagy por kibocsátásával veszélyt okozó munkaeszközt el kell látni megfelelő felfogó, elvezető, illetve elszívó berendezéssel a keletkezési helyen.

22. § (1) Ha a munkavállalók védelme szükségessé teszi, a munkaeszközt vagy annak részeit rögzítéssel vagy más módon stabilizálni kell.

(2) Ha a munkaeszköz törése vagy szétesése veszélyeztetheti a munkavállalót, megfelelő védőintézkedéseket kell tenni.

(3) A munkaeszköz mozgó részeit el kell látni védőberendezéssel, amely elhatárolja a veszélyes teret, vagy leállítja a veszélyes rész mozgását a veszélyes tér elérése előtt. Olyan védőberendezést kell alkalmazni, amely

a) stabil kialakítású;

b) nem okoz többletkockázatot;

c) nem távolítható el, vagy nem hatástalanítható könnyen;

d) a mozgó résztől megfelelő távolságot biztosít;

e) nem akadályozza a munkaeszköz működésének figyelemmel kísérését;

f) lehetővé teszi a szereléshez vagy a karbantartáshoz szükséges műveletek elvégzését anélkül, hogy a védőberendezéseket leszerelnék, illetve a hozzáférést a munkavégzés területére korlátozza.

23. § Munkaeszköz kezelésére, szerelésére, karbantartására szolgáló területeket az elvégzendő művelethez szükséges mértékben meg kell világítani.

24. § A munkaeszköznek magas vagy igen alacsony hőmérsékletű részeit megfelelő védelemmel kell ellátni az érintés vagy túlzott megközelítés ellen.

25. § A munkaeszközöket a munkavállalók biztonsága érdekében el kell látni az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzéshez szükséges egyértelmű, könnyen észrevehető és a munkavállaló által érthető jelöléssel, illetve figyelmeztető jelzéssel (pl. adattábla, gyártó adatai, kezelőgombok magyar nyelvű feliratait, piktogramok).

26. § (1) Karbantartási műveleteket csak a munkaeszköz leállított állapotában szabad végezni. Ha ez nem lehetséges, megfelelő védőintézkedéseket kell tenni, vagy biztosítani kell, hogy az ilyen műveletek a veszélyes téren kívülről elvégezhetők legyenek.

(2) A munkaeszközt el kell látni könnyen felismerhető szerkezettel, amellyel le lehet választani az energiaforrásról. Az energia visszatérése, a visszakapcsolás nem jelenthet veszélyt a munkavállalókra.

27. § A gépi meghajtású teheremelés és -mozgatás céljára kialakított munkaeszközhöz megfelelő naplót kell rendszeresíteni, és abban a műszakonkénti vizsgálatokat, az esetleges meghibásodásokat és azok elhárításának tényét rögzíteni kell.

28. § (1) Biztosítani kell, hogy a munkavállalók biztonságosan bejuthassanak és tartózkodhassanak minden olyan területen, amely szükséges a munkaeszközzel történő munkavégzéshez.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit kell alkalmazni a munkaeszköz beállítása és karbantartása során is.

A mozgó munkaeszközök minimális kiegészítő követelményei

29. § (1) A mozgó (önjáró és nem önjáró) munkaeszközöket úgy kell kialakítani és felszerelni, hogy a rajtuk elhelyezkedő munkavállalókat fenyegető kockázat megszüntethető vagy csökkenthető legyen az üzemi közbeni helyváltoztatás során, ideértve a kerékkel való érintkezés, illetve a kerék vagy lánctalp közé történő beszorulás kockázatát is.

(2) Ha a mozgó munkaeszköz és a hozzácsatlakozó kiegészítő berendezés, illetve vontatmány között az energiaátviteli rendszerben hirtelen blokkolás következik be, és emiatt kockázat alakulhat ki, azt a munkaeszköz megfelelő kialakításával vagy átalakításával kell elhárítani. Amennyiben a blokkolás nem küszöbölhető ki, valamennyi szükséges intézkedést meg kell tenni a veszély elhárítására.

(3) A mozgó munkaeszköz egységei közötti energiaátvitelt biztosító berendezést el kell látni felfüggesztő szerkezettel, hogy a talajjal ne érintkezzen, ne súrlódjon, illetve ne szennyeződjék el. Amennyiben ez mégis bekövetkezik, úgy a javítás lehetőségét biztosítani kell.

(4) Azt a mozgó munkaeszközt, amelyben munkavállaló tartózkodik, úgy kell kialakítani, hogy a rendeltetésszerű használat során a felborulásból, illetve átfordulásból eredő veszélyek csökkenjenek, ezért ezeket el kell látni

a) olyan biztonsági berendezéssel, amely kizárja, hogy a munkaeszköz billenése meghaladja a negyedfordulatot;

b) olyan berendezéssel, amely lehetővé teszi, hogy a rajta tartózkodó munkavállaló részére elegendő szabad hely maradjon, ha a negyedfordulatot meghaladó billenésből eredően szerkezeti összenyomódás következhet be;

c) egyéb, az a), b) pontban meghatározott védelmi hatékonyságot biztosító berendezéssel.

(5) A (4) bekezdésben meghatározott berendezések a munkaeszköz részeként vagy önállóan is alkalmazhatók. Alkalmazásuk mellőzhető, ha a munkaeszköz csak a szükséges stabilitás megteremtése után válik használhatóvá, vagy a kialakítása olyan, amely lehetetlenné teszi az átfordulást, illetve felborulást.

(6) Amennyiben fennáll a veszélye annak, hogy a munkaeszközön a kezelővel együtt ott tartózkodó munkavállaló a felborulás, illetve átfordulás miatt a munkaeszköz részei, illetve a padozat közé beszorulhat, részére olyan műszaki megoldást kell alkalmazni, amely biztosítja ilyen esetekben az ülésben maradását.

30. § (1) Szállítóeszközt csak a borulás kockázatát csökkentő, illetve megszüntető olyan megoldással (berendezéssel) lehet üzemeltetni, amely

a) megakadályozza a szállítóeszköz borulását, vagy

b) biztosítja, hogy felborulás esetén a szállítóeszközön helyet foglaló munkavállaló részére az eszköz elemei, illetve az elemek és a padozat között elegendő szabad tér maradjon, vagy

c) lehetővé teszi, hogy a munkavállaló az ülésben maradjon úgy, hogy a felboruló munkaeszköz részeivel ne kerülhessen érintkezésbe.

(2) Az (1) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott követelmény teljesíthető vezetőfülke alkalmazásával is.

31. § Azoknak az önjáró munkaeszközöknek, amelyek mozgása a munkavállalókra kockázatot jelenthet, az alábbi követelményeket kell kielégíteni:

a) Berendezés alkalmazásával meg kell akadályozni a munkaeszközöknek a kezelő akaratától független elindítását.

b) Berendezéssel kell kiküszöbölni a pályához kötött munkaeszközök egyidejű mozgása során ezek összeütközését.

c) A munkaeszközt fék- és rögzítő berendezéssel kell felszerelni.

d) Amennyiben biztonsági szempontból szükséges, a munkaeszközön legyenek könnyen hozzáférhető helyen olyan kezelőelemek vagy automatikusan kioldódó vészkipcsoló berendezések, amelyek a fő működtető rendszer meghibásodása esetén biztosítják a berendezés lefékezését és megállítást.

e) Megfelelő látóteret kell biztosítani - szükség esetén segédeszköz (pl. látóteret kibővítő elektronikus képátviteli rendszer, optikai rendszer, periszkóp, látószöveget bővítő lencse) alkalmazásával - a munkaeszköz vezetője részére.

f) A munkaeszköz rendelkezzen a munkavállalók biztonságos munkavégzésének, az elvégzendő munka követelményeinek megfelelő olyan világító berendezéssel, amely elegendő biztonságot nyújt a munkavállaló számára éjszakai vagy elégtelen világítási körülmények közötti alkalmazás esetére.

g) Amennyiben a munkaeszköz, illetve a hozzákapcsolt pótkocsi, vagy a rajta elhelyezett rakomány tűzveszély kockázatát rejti magában, és ezáltal veszélyeztetheti a munkavállalót, a munkaeszközön vagy az alkalmazás helyén álljon rendelkezésre a tűz leküzdéséhez szükséges eszköz.

h) A távvezérelt munkaeszköz automatikusan álljon le, ha az ellenőrzött vezérlési zóna határára ér.

i) Az a távvezérelt munkaeszköz, amely a munkavállalónak ütközhet, vagy őt valaminek nekiszoríthatja, rendelkezzen olyan védőberendezéssel, amely az összeütközés, illetve összenyomás veszélyét csökkenti, illetve kiküszöböli.

32. § (1) Önjáró munkaeszközt csak megfelelő vezetői, illetve kezelői engedéllyel rendelkező munkavállaló vezethet és kezelhet. Részére a megfelelő útmutatásokat - ahol szükséges írásban - a biztonságos működtetés érdekében meg kell adni.

(2) Az önjáró munkaeszköz munkaterületen történő mozgásához szükséges közlekedési szabályokat meg kell határozni.

(3) Szervezési intézkedéseket kell hozni annak érdekében, hogy az önjáró munkaeszközök munkakörzetébe a munkavállaló gyalogosan ne léphessen be.

(4) Ha a munkavállaló munkahelyén a munkáját mozgásban vagy állva végzi, megfelelő intézkedésekkel kell kizárni a mozgó munkaeszköztől történő sérülést.

(5) A munkavállaló akkor tartózkodhat a mozgásban lévő önjáró és nem önjáró munkaeszközön, ha erre a célra biztonságos tartózkodási helyet alakítottak ki. Amennyiben a munkát mozgás közben szükséges elvégezni, a munkaeszköz sebességét ennek megfelelően kell megválasztani.

(6) A belső égésű motorral kialakított önjáró munkaeszközt csak akkor lehet zárt munkatérben használni, ha a munkatérben az egészséget nem veszélyeztető és elegendő mennyiségű levegő áll rendelkezésre.

A terhek emelésére használt munkaeszközök minimális követelményei

33. § (1) Tartósan helyhez kötött emelőgép céljára csak olyan munkaeszköz használható, amely az alkalmazás teljes időtartama alatt stabilitását és terhelhetőségét - különös figyelemmel az emelendő terhekre, a terhelések felfüggesztési és a teherviselő elemek csatlakozási pontjaira - megőrzi.

(2) A tehermozgatáshoz szükséges emelőgép kiválasztásánál figyelembe kell venni az emelendő terhek tömegét, alakját, a terhek felfüggesztési és a teherviselő elemek csatlakozási pontjait, a függesztő eszközök alkalmazhatóságát és az emelés idején fennálló légköri viszonyokat.

34. § A terhek emelésére használt munkaeszközön világosan és jól látható módon kell jelölni a névleges teherbírás értékét. A munkaeszköz egyes üzemállapotaira engedélyezett tényleges teherbírás értékeit az emelőgép kezelője által jól látható helyre felszerelt táblán kell rögzíteni.

35. § (1) A teherfelvevő és függesztő eszközöket úgy kell jelölni, hogy a biztonságos használatukhoz szükséges tulajdonságaik felismerhetőek legyenek.

(2) Ezen eszközöket úgy kell tárolni, hogy rongálódásuk és károsodásuk ne következhesen be. Az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos állapotukról minden munkakezdés alkalmával meg kell győződni.

36. § Ha a munkaeszközt nem személyek emelésére alakították ki, és a használati célja eltéveszthető, jól felismerhető és egyértelmű jelöléssel kell az alkalmazási területét jelezni.

37. § A tartósan helyhez kötött emelőgépeket úgy kell telepíteni, hogy a teher munkavállalóval történő ütközésének, lezuhanásának, az emelő horogból és a teherfelvevő eszközökből véletlenül történő kiakadásának, illetve a nem kívánt egyéb veszélyek kialakulásának a kockázata csökkenjen.

38. § A mozgó vagy szétszerelhető emelőgépet úgy kell felállítani és használni, hogy stabilitása az üzemeltetés során minden előre látható veszélyre és a talaj jellegére is figyelemmel biztosított legyen, és ne álljon fenn a borulás, illetve a megcsúszás kockázata.

39. § (1) Azokat az emelőgépeket, amelyeket a munkavállalók emelésére vagy mozgatására használnak, úgy kell kialakítani, hogy

a) a személytartó szerkezet lezuhanásából keletkező kockázatot erre alkalmas berendezés megakadályozza;

b) az a munkavállalónak a személytartó szerkezetből történő kiesési kockázatát kizárja;

c) az a munkavállaló beszorulását, összenyomását, illetve a tárgyakkal történő nem szándékos érintkezését kizárja;

d) a berendezés meghibásodása esetén a függve maradó személytartóban helyet foglaló munkavállaló ne kerüljön veszélybe, és mentése biztosítható legyen.

(2) Ha az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott kockázat nem elhárítható, a követelmény teljesíthető a megnövelt biztonsági tényező figyelembevételével alkalmazott kötél állapotának napi ellenőrzésével.

40. § (1) A munkavállalókat csak erre a célra kialakított emelőgéppel, illetve kiegészítő berendezéssel lehet emelni.

(2) Kivételesen technológiai, kármegelőzési okból az (1) bekezdésben foglaltaktól eltérően is lehet emelni a munkavállalót, ha a munkáltató megfelelő intézkedéseket tesz a biztonságos emelés feltételeinek maradéktalan megvalósítására és biztosítja az emelés idejére a szükséges felügyeletet.

(3) Amíg a munkavállalók a személytartó szerkezetben tartózkodnak, az emelőgép vezérlő állását annak kezelője nem hagyhatja el. A kezelő és a személytartó szerkezetben tartózkodó között az emelés teljes időtartama alatt a szóbeli kommunikáció lehetőségét biztosítani kell. Az emelés megkezdése előtt a mentés feltételeit meg kell tervezni, és biztosítani kell, hogy a munkavégzés teljes ideje alatt a mentéshez szükséges, megfelelő biztonságot nyújtó eszközök rendelkezésre álljanak.

41. § Megemelt terhet csak leesés elleni védelemmel ellátott munkaterület felett szabad mozgatni, függő teher alatt munkavállalók nem tartózkodhatnak. Ha a munkát nem lehet más módon elvégezni mint a megemelt teher munkavállalók feletti mozgatásával, a szükséges biztonsági intézkedéseket a munkáltató meghatározza, és intézkedéseket tesz a munka ennek megfelelő végzésére. Ilyen esetben erőzárás elvén működő megfogó szerkezet, illetve elektromágnes emelő nem alkalmazható.

42. § Ha két vagy több, nem kézzel vezetett teher emelésére állítanak fel, illetve szerelnek össze helyhez kötött emelőgépeket úgy, hogy azoknak a hatósugara egymásba ér, megfelelő intézkedéseket kell tenni annak érdekében, hogy a terhek és a munkaeszközök szerkezeti elemeinek összeütközése ne következhesen be.

43. § A mozgó munkaeszkőzzel történő teheremelés esetén a gyártó által meghatározott, a helyi körülmények figyelembevételével alkalmazott kitámasztó eszközök és egyéb segédesszközök alkalmazásával kell megakadályozni az emelőgép megbillenését, felborulását, elmozdulását, megcsúszását. Az emelés megkezdése előtt a stabilitás meglétét a munkaeszköz kezelőjének ellenőrizni kell.

44. § Amennyiben a terhek emelésére kialakított munkaeszköz kezelője a teher emelésének teljes folyamata alatt nem tudja annak biztonságos mozgását közvetlenül vagy megfelelő segédeszköz alkalmazásával folyamatosan figyelemmel kísérni, a feladat ellátására más, megfelelő képesítéssel rendelkező személyt is kell biztosítani. E személy feladata a biztonságos irányítás. A munkáltatónak biztosítani kell a munkaeszköz kezelője és az irányítást végző személy között a folyamatos, közvetlen kommunikáció lehetőségét, továbbá szervezési intézkedéseket kell tennie az emelt tehernek a munkavállalókat, illetve a munkakörnyezetet veszélyeztető ütközésének megelőzésére.

45. § A teheremelés munkafolyamatát úgy kell megszervezni, hogy a tehernek a teherfelvevő eszközre kézzel történő felfüggesztése vagy levétele az e feladatot ellátó munkavállaló által biztonságosan legyen elvégezhető különösen, ha a munkavállaló közvetlenül vagy közvetve kezeli a munkaeszközt.

46. § Valamennyi emelési műveletet körültekintően kell megtervezni, és oly módon megvalósítani, illetve felügyelni, hogy a munkavállalók és a munkavégzés hatókörében tartózkodók egészségének és biztonságának védelme biztosítva legyen.

47. § Ha a terhet egyidejűleg két vagy több munkaeszkővel emelik, az együttes munkavégzés biztonsága érdekében külön technológiai utasítást kell kiadni, és az abban foglaltak megvalósítását ellenőrizni kell.

48. § (1) A terhek emelésére kizárólag olyan emelőgépek alkalmazhatóak, amelyek az emelt terhet a részleges, illetve teljes energiakimaradás esetén is biztosan megtartják. Amennyiben ez teljes biztonsággal nem lehetséges, úgy a munkáltató intézkedéseket tesz a munkavállalókat fenyegető veszélyek megelőzése érdekében.

(2) Független terhet nem szabad felügyelet nélkül hagyni, kivéve, ha a veszélyes térbe történő belépést műszaki eszközök alkalmazásával lehetetlenné tették, az emelő szerkezeten a teher rögzítése biztonságosan megtörtént, és a teher függésben tartása biztosított.

49. § A terhek mozgatására szabadban használt emelőgépekkel végzett tevékenységet le kell állítani, ha a munkaeszköz működésének biztonságát és biztonságos használatát az időjárási körülmények veszélyeztetik. Ilyen esetben a munkaeszköz használati tájékoztatója által meghatározott intézkedéseket kell megtenni, különös tekintettel a munkaeszköz felborulásának megelőzésére.

50. § A terhek emelésére használt munkaeszközök részletes üzemeltetési követelményeit az Mvt. 11. §-a szerint kiadott szabályzatok tartalmazzák.

A magasban lévő munkahelyen ideiglenesen végzett munkánál használt munkaeszközökre vonatkozó általános követelmények

51. § (1) Azokon a magasban lévő munkahelyeken, ahol ideiglenesen végeznek munkát, és a munka elvégzéséhez szükséges biztonságos és ergonomiai feltételeket kielégítő munka- vagy tartózkodási területet nem lehet biztosítani, ott olyan munkaeszközöket kell a munkavállaló rendelkezésére bocsátani, amelyek megfelelnek az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményei megvalósításához és fenntartásához szükséges feltételeknek.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott kötelezettség teljesítése során az egyéni védelem alkalmazásával szemben elsősorban kollektív műszaki védelmet kell biztosítani. Ez különösen a kockázatok megelőzésére és kiküszöbölésére alkalmas berendezés megválasztásával, használatával, a használatra vonatkozó speciális képzéssel, meghatározott időszakonkénti kiegészítő vizsgálatával történhet.

(3) Az alkalmazandó munkaeszköz méretét az előrelátható igénybevétel és az elvégzendő munkafeladatok alapján úgy kell megválasztani, hogy a munkát biztonságos körülmények között lehessen végezni.

(4) A munkahelyek megközelítésének módját, illetve az oda történő feljutást biztosító legalkalmasabb eszközt az igénybevétel gyakorisága, az áthidalandó magasságkülönbség és a használat várható időtartamának figyelembevételével kell megválasztani. Biztosítani kell veszély esetére a menekülés lehetőségét is.

(5) A munkahelyre történő feljutást biztosító munkaeszközről a munkaszintre, az állványok járólapjára, járószintjére történő átlépés és onnan a visszalépés nem növelheti a lezuhanás kockázatát.

52. § A létrák fellépői, illetve fokai munkaszintként csak akkor használhatók, ha más biztonságosabb munkaeszköz alkalmazása nem indokolt a kockázat alacsony szintje, a tervezett használat rövid ideje, vagy a helyszín olyan adottságai miatt, amelyeket a munkáltató nem tud megváltoztatni.

53. § (1) A magasban lévő munkahely megközelítéséhez, illetve a munkaeszköz munkavégzési helyzetbe állításához kötél (kötéltechnika) csak akkor használható, ha az elvégzett kockázatértékelés szerint (Mvt. 54. §) a munka biztonságosan elvégezhető, és más, biztonságosabb munkaeszköz használata nem indokolt. A kockázatértékelés megállapításai, továbbá az elvégzendő munka időtartama és jellege alapján a biztonsági és ergonomiai szempontokat kielégítő munkaeszközök kombinációját (munkahelyzet-rendszer) kell alkalmazni.

(2) Az 51. § (1) bekezdésében leírtak alapján kiválasztott munkaeszköz biztonságos alkalmazásának feltételeit - annak típusától függően - úgy kell meghatározni, hogy a munka során a munkavállalót fenyegető veszélyt a lehető legalacsonyabb szinten lehessen tartani. Szükség esetén a munkavállalók lezuhanását megakadályozó rendszert kell alkalmazni.

(3) A munkavállalók lezuhanását megakadályozó rendszerek kellő szilárdságúak legyenek, és azokat úgy kell kialakítani, hogy a magasból történő lezuhanást megakadályozzák, illetve a munkavállalóknak sérülést ne okozzanak. A kollektív műszaki védelmet nyújtó lezuhanást gátló rendszer csak a létrák becsatlakozási pontjainál, illetve a lépcsők bejáratainál szakítható meg.

(4) Abban az esetben, ha a munkavégzési technológia miatt a munkavállalók lezuhanását megakadályozó rendszert átmenetileg el kell távolítani, helyette hatékony kiegészítő biztonsági megoldásokat kell alkalmazni. A munkát csak akkor szabad megkezdeni, ha a kiegészítő védelmet kialakították. Ha a munkát befejezték vagy átmenetileg abbahagyták, a munkavállalók lezuhanását megakadályozó rendszert az eredeti állapotának megfelelően kell visszaállítani.

54. § Magasban ideiglenesen munkát csak akkor szabad végezni, ha az időjárási feltételek a munkavállaló egészségét és biztonságát nem veszélyeztetik.

Létrák használatára vonatkozó előírások

55. § (1) A létrát úgy kell felállítani, hogy az a használata alatt stabil legyen. A hordozható létrák lábait tartós, erős, megfelelő méretű szilárd alapra kell helyezni úgy, hogy a létrafokok vízszintes helyzetben maradjanak. A támasztó, illetve függesztett létrákat - a kötélletrák kivételével - elcsúszás és kilengés ellen biztosítani kell.

(2) A kétágú, valamint a kétágú, fellépővel és korláttal ellátott létrák lábainak szétcsúszását a használat teljes időtartama alatt a lábak alsó részeinek rögzítésével vagy a szétcsúszást megakadályozó elemmel, illetve más egyenértékű megoldással kell megakadályozni.

(3) A munkaszintek megközelítését lehetővé tevő létrát úgy kell megválasztani és elhelyezni, hogy az elegendő magasságban nyúljon ki az elérendő munkaszint fölé, és ezzel lehetővé tegye a biztonságos kapaszkodást, kivéve, ha a munkaszintre történő fellépéshez szükséges biztonságot másként valósították meg.

(4) A kitolható, az átalakítható és az egymásba illesztett (többtagos) létrát úgy szabad használni, hogy a létraelemek egymáshoz képest ne mozdulhassanak el. A vontatható létrákat használatuk előtt elmozdulás ellen biztosítani kell.

(5) A létrát csak úgy lehet használni, hogy a kapaszkodás és a biztonságos állás lehetősége mindenkor biztosított legyen. Amennyiben a létrára teherrel kell felmenni, ez nem korlátozhatja a kapaszkodás lehetőségét.

A munkaállványok használatára vonatkozó követelmények

56. § (1) Csak olyan, a helyszínen épített munkaállványt, előre gyártott munkaállványt és gördíthető munkaállványt szabad használni, amelyet a vonatkozó nemzeti szabvány előírásai vagy azzal legalább egyenértékű műszaki megoldás szerint terveztek, méreteztek, és a stabilitásukat ellenőrizték.

(2) Ha a kiválasztott munkaállványnak a méretezési adatai nem állnak rendelkezésre vagy a méretezési adatok a tervezett szerkezeti összetételnek nem felelnek meg, akkor szilárdsági és állékonysági számításokat kell végezni az általánosan elismert, munkaállványra vonatkozó építési és méretezési szabályoknak megfelelően.

(3) A kiválasztott munkaállványt csak a munkáltató által kijelölt, megfelelő képesítéssel és szakmai gyakorlattal rendelkező személy által készített építési - az alkalmazás követelményeit rögzítő -, üzemeltetési és bontási terv szerint kell felépíteni, használatba venni, illetve lebontani. Az általános alkalmazási terv készülhet a nemzeti szabványban meghatározottak alapján vagy azzal legalább egyenértékű, olyan műszaki megoldás szerint, amely részletesen tartalmazza az alkalmazás helyén fennálló körülményekre vonatkozó követelményeket.

(4) Az alkalmazandó munkaállvány elemeinek méretét, formáját és elhelyezését az elvégzendő munka követelményeinek megfelelően kell meghatározni. Az elemek legyenek alkalmasak a munkaműveletekből adódó terhelés viselésére, biztosítsák a veszélytelen munkavégzést és közlekedést. Az állványelemeket úgy kell elhelyezni és összeszerelni, hogy az egyes elemek a használat során ne tudjanak elcsúszni. A munkaállvány egyes elemei és a leesés elleni védelem elemei között nem lehet a munkavállalók életét vagy testi épségét veszélyeztető közbenső nyílás vagy tér.

57. § (1) Munkaállványokat csak a munkáltató által kijelölt, megfelelő képzéssel és szakmai gyakorlattal rendelkező személy közvetlen irányításával szabad építeni, bontani vagy azokon jelentős átalakítást végezni.

(2) A munkaállvány építését, átalakítását, bontását végző munkavállalókat az e tevékenységek biztonságos elvégzéséhez szükséges szakmai ismeretekről, továbbá a lehetséges veszélyekről és kockázatokról, a védekezés módjáról ki kell oktatni.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott oktatásnak legalább az alábbiakra kell kiterjednie:

a) A munkaállvány építési, bontási, illetve átépítési tervének megismertetése.

b) A munkaállvány építési, bontási, illetve átépítési munkáinak biztonságos elvégzésére vonatkozó műszaki és biztonsági követelmények megismertetése.

c) A személyek és tárgyak lezuhanásának megelőzése érdekében szükséges intézkedések.

d) Azok az előírások, amelyeket az állványzatot veszélyeztető kedvezőtlen, viharos időjárás körülményei között meg kell tartani.

e) A megengedett terhelhetőség.

f) Az építés, bontás, illetve átalakítás során felmerülő, a munkavállalók életét, testi épségét veszélyeztető kockázatok.

(4) Az (1) bekezdésben meghatározott személynek és az érintett munkavállalóknak rendelkezniük kell a munkaállvány építési és bontási tervével, illetve a szükséges utasításokkal.

58. § (1) A munkaállvány tartó elemeinek az elcsúszását a felfekvési területen történő rögzítéssel vagy az elcsúszást megakadályozó elemmel, illetve más hasonló, azonos értékű megoldással kell biztosítani. A terhelt felület teherviselő képessége feleljen meg legalább az adott állványosztálynak. A munkaállvány állékonyságát biztosítani kell. A gördíthető munkaállványokat akaratlan elmozdulás ellen az e célra kialakított fékberendezéssel kell rögzíteni.

(2) Amennyiben a munkaállvány egyes elemei az állványépítés során - pl. az építkezés, bontás, illetve átalakítás alatt - még nem használhatók, akkor ezeket az állványelemeket a munkahelyen alkalmazandó biztonsági és egészségvédelmi jelzésekről szóló külön jogszabály szerint kialakított, az illetéktelenek belépést tiltó jellel kell ellátni, és megközelítésüket elkerítéssel kell megakadályozni.

A feljutást és a helyzetbe állítást kötelekkel megvalósító megoldásra vonatkozó előírások

59. § Ha a magasban levő ideiglenes munkahelyre a feljutást és a munkaeszköz munkavégzési helyzetbe állítását kötelek segítségével valósítják meg, akkor az alábbi követelményeket kell teljesíteni:

a) A munkavégzéshez két, egymástól független rögzítési ponttal rendelkező kötelet kell biztosítani, amelyből az egyik az ereszkedő, illetve rögzítő kötél (munkakötél), a másik pedig a biztosító kötél.

b) A munkavállalók részére a biztosító kötélnél csatlakoztatott teljes testhevederzet biztosítva legyen, és azt a munkát végző használja.

c) Az ereszkedő, illetve rögzítő kötél a szükséges irányú haladást lehetővé tevő, a leesés megelőzésére szolgáló önzáró eszközzel legyen ellátva arra az esetre, ha a munkát végző elveszíti az ellenőrzést saját mozgása felett. A biztosító kötelet szinkronizált mozgású, a munkavállaló haladását követő, lezuhanását megakadályozó rendszerrel kell ellátni.

d) A munkavállaló által a munkavégzés során használt munkaeszközöket és egyéb segédeszközöket a munkahelyzet-rendszerhez vagy a segédkötélhez kell rögzíteni.

e) A munkát előzetesen meg kell tervezni, és a munkavégzés alatt folyamatosan felügyeletet kell biztosítani oly módon, hogy a felügyeletet ellátó személy szükség szerint bármikor segítséget tudjon nyújtani. Biztosítani kell, hogy a veszélyes helyzetbe került munkavállalót menteni lehessen.

f) Az érintett munkavállalót a munkavégzéshez szükséges ismeretekre és az alkalmazott munkafolyamatra vonatkozóan elméleti és gyakorlati oktatásban kell részesíteni, ideértve a szükséges mentési eljárás megismertetését is.

g) Rendkívüli körülmények között, amikor a kockázatértékelés megállapítása szerint a két kötél alkalmazása a munka során fokozott veszélyt jelentene, megengedhető - a munkáltató írásos engedélye alapján - egy kötél használata. Ilyen esetben a munkavégzés felelős irányítója a munkaterületet nem hagyhatja el, és a munkát személyesen kell felügyelnie.

Záró rendelkezések

60. § (1) Ez a rendelet a (2) bekezdésben foglaltak kivételével a Magyar Köztársaság Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépése napján lép hatályba.

(2) A rendelet 40. § (2) bekezdése, illetve 41. §-a 2004. november 1-jével lép hatályba.

▶ (3)

(4) Ez a rendelet a Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló, Brüsszelben, 1991. december 16-án aláírt Európai Megállapodás tárgykörében, a Megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvény 3. §-ával összhangban a Tanácsnak a munkavállalók által a munkájuk során használt munkaeszközök biztonsági és egészségvédelmi minimumkövetelményeiről szóló 89/655 EKG irányelvvel, valamint az ezt módosító 95/63/EK és a 2001/45/EK irányelvvel összeegyeztethető szabályozást tartalmaz.
